

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGBI / 43421416

Datum

Betreft De Nederlandse inzet voor een sterk halfgeleiderecosysteem in
geopolitiek uitdagende tijden

Geachte Voorzitter,

Microchips (halfgeleiders) spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven. Zowel nu als in de toekomst. Ze zitten onder meer in smartphones, elektrische auto's en medische apparatuur. Tijdens de coronapandemie was er tijdelijk een tekort aan halfgeleiders. Hierdoor waren er even minder medische apparaten en computers beschikbaar. Door in Nederland en de Europese Unie meer te ontwikkelen en te produceren, wil Nederland zo'n tekort in de toekomst voorkomen. Het is dus belangrijk om de halfgeleiderindustrie te laten groeien en tegelijkertijd weerbaar te laten zijn. Nederland bevindt zich hierbij in een select gezelschap van landen dat een onmisbare rol heeft in de productie van halfgeleiders.

In eerdere brieven¹, heeft dit kabinet zijn ambities ter versterking van het Nederlandse halfgeleiderecosysteem met uw Kamer gedeeld. De toenemende vraag naar halfgeleiders en de veranderende geopolitieke en geo-economische verhoudingen maken de verwezenlijking van deze ambities urgent. Het verheugt ons dan ook uw Kamer te kunnen melden dat de afgelopen maanden belangrijke mijlpalen zijn behaald in het realiseren van deze ambities. Deze brief gaat nader in op deze mijlpalen, in het bijzonder op de ontwikkelingen ten aanzien van de Europese *Chips Act* en het *Important Project Of Common European Interest* Micro-Elektronica & Communicatietechnologie (IPCEI ME/CT). Daarnaast zullen verschillende onderdelen van halfgeleider technologie sterk vertegenwoordigd zijn in de Nationale Technologie Strategie, waarover uw Kamer begin 2024 verder geïnformeerd wordt.

De veranderende geopolitieke verhoudingen, een onder druk staand vestigingsklimaat en wereldwijde overheidsinterventies in de waardeketen, maken dat de Nederlandse positie in het mondiale halfgeleiderecosysteem geen gegeven is. Extra stappen zijn dus nodig. Zodat we ook in de toekomst voldoende chips hebben voor onze apparaten, de groeiende sector een belangrijke bijdrage blijft

¹ Onder andere:

[Staatscourant 2021, 20378 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Kamerstuk 33 009/32 637 nr. 121; Kamerstuk 35 982, nr. 9; Kamerstuk 2021D38167 en Kamerstuk 22 112, nr. 3369.

leveren aan ons verdienvermogen en Nederland internationaal een belangrijke speler blijft.

Samen met de industrie en het kennisveld zet de overheid zich in voor het laten groeien van het marktaandeel van Nederlandse halfgeleiderbedrijven binnen de mondiale waardeketen in de komende tien tot vijftien jaar. Deze doelstelling kan enkel behaald worden door versterkte inzet op een aantal onderliggende beleidsprioriteiten. Deze beleidsprioriteiten hebben betrekking op het vestigingsklimaat, talentontwikkeling, fysieke ruimte voor groei, de bescherming van kennis en technologie en internationale partnerschappen ter bevordering van onze ambities. De komende periode worden op deze vijf beleidsprioriteiten verdere actieagenda's ontwikkeld. Consistent en betrouwbaar overheidsbeleid is hierbij noodzakelijk om zekerheid bij bedrijven te bevorderen en langetermijninvesteringen te stimuleren.

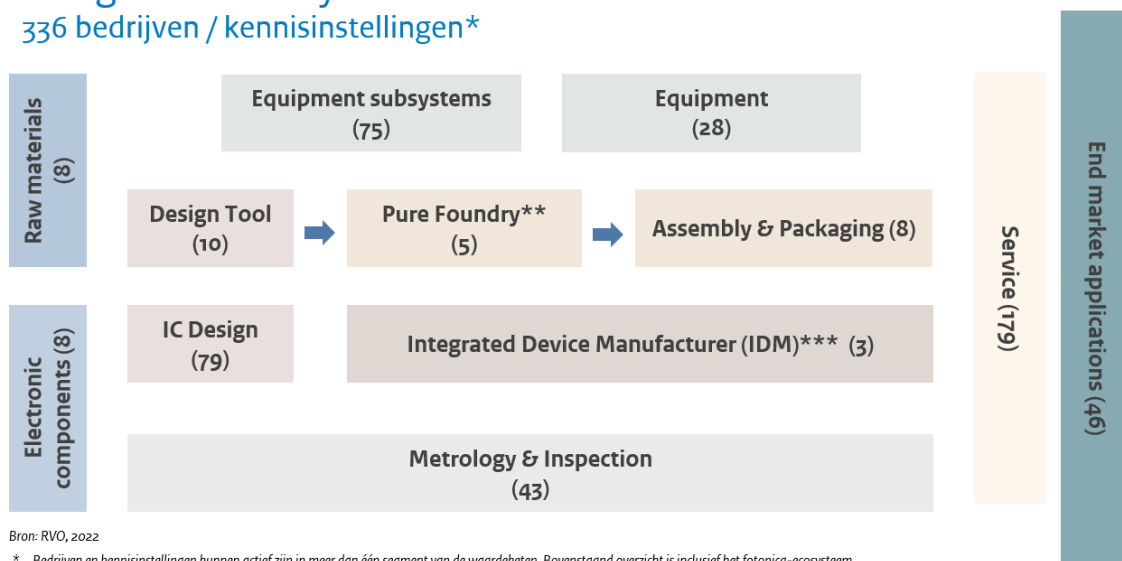
Het eerste deel van deze brief geeft een beknopte schets van het Nederlandse halfgeleiderecosysteem. Dan volgt een overzicht van de beleidsprioriteiten die het kabinet nu en in de toekomst in uitvoering zal brengen, waarbij we ook stilstaan bij de mijlpalen ten aanzien van de Chips Act en de IPCEI ME/CT. Ten slotte zal deze brief een eerste doorkijk geven naar het overlegplatform waarin de overheid, kennisinstellingen en industrie gezamenlijk aan de slag gaan om de eerdergenoemde beleidsprioriteiten te realiseren.

Nederlands halfgeleiderecosysteem

Het Nederlandse halfgeleiderecosysteem bestaat uit ca. 300 bedrijven en kennisinstellingen, veelal geconcentreerd rondom de Technische Universiteiten in Eindhoven, Delft en Twente. Daarnaast zijn ook in en rondom Almere en Arnhem/Nijmegen belangrijke halfgeleiderbedrijven gevestigd. Deze clustering van bedrijvigheid rondom de universiteiten en hogescholen is een goede weerspiegeling van de zeer intensieve samenwerking tussen de betreffende bedrijven en kennisinstellingen. Deze samenwerking ligt ten grondslag aan de sterke innovatiepositie van het Nederlandse ecosysteem. In onderstaande figuur wordt een globale schets gegeven van de Nederlandse activiteiten in een aantal segmenten van de halfgeleiderwaardeketen. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn actief in de gehele waardeketen en hebben een sterke inbedding in lokale en regionale toeleveringsketens en samenwerkingspartners.

Halfgeleiderecosysteem in Nederland

336 bedrijven / kennisinstellingen*

Bron: RVO, 2022

* Bedrijven en kennisinstellingen kunnen actief zijn in meer dan één segment van de waardeketen. Bovenstaand overzicht is inclusief het fotonica-ecosysteem.

** Pure Play Foundries met buitenlandse eigenaren zijn opgenomen onder "service providers" (e.g. sales) wanneer zij geen foundry activiteiten hebben in Nederland

*** IDM's met buitenlandse eigenaren zijn opgenomen onder "service providers" wanneer zij geen volledige IDM activiteiten hebben in Nederland

Nederland heeft een unieke positie op het gebied van machinebouw met wereldspelers als Besi, ASM en ASML. Dit kan niet losgezien worden van de sterke inbedding in het regionale netwerk van toeleveranciers, zoals TNO, VDL ETG, Neways, NTS Group en Pro Drive. Het mkb speelt een belangrijke rol in dit cluster, met meerdere zeer innovatieve en wereldwijd actieve bedrijven als Salland Engineering, Nearfield Instruments en Trymax. Op het gebied van analoge chips zijn in Nederland onder meer NXP en Nexperia actief. Daarnaast heeft Nederland veel potentie op het gebied van *chipdesign*, *packaging* en fotonische chips. Zo profiteren Nederlandse fonicabedrijven als SMART Photonics en EFFECT Photonics, mede via PhotonDelta, van de hoogwaardige kennis van de aanwezige halfgeleiderbedrijven, waardoor Nederland ook hier een onmisbare positie heeft. Zo heeft eerder dit jaar de Nederlandse overheid samen met ASML, NXP en VDL Groep €100 miljoen beschikbaar gesteld voor de Eindhovense fotonische chipfabriek SMART Photonics.

Hoewel formeel geen onderdeel van specifiek het Nederlandse ecosysteem, kan de samenwerking van Nederlandse halfgeleiderbedrijven met het Vlaamse onderzoeksinstituut Imec niet onbenoemd blijven. De as Veldhoven-Leuven is medebepalend voor de snelheid waarmee innovaties binnen de halfgeleidersector wereldwijd plaatsvinden en vormt het hart van het Europese ecosysteem. Dit is een unieke samenwerking binnen de complexe halfgeleiderwaardeketen, die vraagt om verdere versterking over de landsgrenzen heen.

Een sterk Nederlands ecosysteem met Europese inbedding

De verhoudingen in de globale geopolitieke balans zijn sterk aan het veranderen. Een leidende positie in de ontwikkeling van cruciale technologie en de beschikking over eigen productiecapaciteiten is een geopolitieke hefboom geworden. Doordat halfgeleider technologie overal in zit en bepalend is voor de ontwikkeling van nieuwe technologie, bevindt de halfgeleidersector zich in het oog van de mondiale machtspolitiek. In de afgelopen decennia is de wereldwijde halfgeleiderketen zo efficiënt mogelijk ingericht, waardoor er een grote mate van geografische consolidatie is ontstaan. Forse overheidssubsidies hebben hier ook aan bijgedragen. Europese chipfabrikanten besteden inmiddels ook delen van hun productie uit aan Aziatische bedrijven, waardoor Nederland en Europa nu grotendeels afhankelijk zijn van Azië voor de productie van halfgeleiders. De geografische consolidatie van productie in combinatie met een wereldwijde afhankelijkheid van chips, maakt dat de waardeketen kwetsbaar is voor verstoringen. Het strategische belang van halfgeleiders voor onze nationale veiligheid, economie en maatschappelijke uitdagingen, maakt dat extra inzet nodig is om de waardeketen veilig en weerbaar te houden. Het Nederlandse halfgeleiderbeleid richt zich daarom op het versterken van het Europese ecosysteem met daarbinnen een wereldwijd relevante positie voor het Nederlandse bedrijfsleven.

We zetten daarbij de stappen die nodig zijn om ook over tien tot vijftien jaar een wereldspeler van formaat te zijn, door de onmisbaarheid van de Europese waardeketen in de wereldwijde halfgeleiderindustrie te versterken en tegelijkertijd de toeleveringsketens voor de Europese industrie weerbaarder te maken. Daarbij investeren we, samen met de industrie, binnen en buiten de Rijksoverheid in de opbouw van meer kennis van deze complexe waardeketen, om zo gericht industriebeleid te maken. Tot slot, zet het kabinet in op het vormen van nieuwe strategische partnerschappen en technologie-allianties om zo onze positie te versterken. Het Nederlandse halfgeleiderbeleid heeft zich de afgelopen periode daarmee gevormd naar de drieslag die gehanteerd wordt in de Europese Economische Veiligheidsstrategie²: *promote*, *protect* en *partner*. Deze drieslag vertegenwoordigt de geïntegreerde aanpak die, gezien het strategische karakter van de sector, noodzakelijk is om nu én in de toekomst een relevante speler te blijven. Dit vraagt om een lange termijn beleidsaanpak, met meer coherentie en continuïteit op de verschillende beleidsprioriteiten.

De volgende beleidsprioriteiten zijn leidend om het marktaandeel van Nederlandse halfgeleiderbedrijven binnen de mondiale waardeketen de komende tien tot vijftien jaar te laten groeien.

<p>We zetten ons in voor een aantrekkelijk en concurrerend ecosysteem in Nederland waar bedrijven en kennisinstellingen zich vestigen, groeien, kennis uitwisselen en innoveren.</p>
--

² [Joint Communication on European Economic Security Strategy](#).

De vooraanstaande positie van Nederlandse halfgeleiderbedrijven en -kennisinstellingen is geen gegeven. We werken nu aan het ecosysteem van morgen. De overheid en de sector investeren gezamenlijk in ruimte om te groeien, te innoveren en het talent van de toekomst op te leiden. Dit doen we met zowel generiek fiscaal, innovatie- en industriebeleidsinstrumentarium als aanvullend sectorspecifiek beleid, dat op nationaal en Europees niveau wordt ontwikkeld. Op deze wijze draagt Nederland bij aan de doelstellingen van de Europese Commissie om het aandeel van de Europese markt in de wereldwijde halfgeleiderketen te vergroten. Hierdoor wordt de EU minder kwetsbaar door afhankelijkheid van de productie van chips in derde landen, dat de veiligheid en leveringszekerheid in de toelevering voor de Europese industrie vergroot.

Het generieke innovatie-en industriebeleid levert een grote bijdrage aan de sterke positie van het Nederlandse ecosysteem, met name op het gebied van *research & development*. Hiervoor kunnen bedrijven en kennisinstellingen gebruik maken van verschillende overheidsregelingen. Per jaar maakt deze zeer kapitaalintensieve sector gebruik van ruim €900 miljoen aan publieke middelen. Verwacht wordt dat de omvang van de markt in 2030 de 1000 miljard overschrijdt, wat weer een significante bijdrage zal leveren aan het Nederlandse verdienvermogen.

De sector maakt vooral gebruik van generiek fiscaal instrumentarium. Door de hoge R&D-investeringen in deze sector maken veel bedrijven gebruik van de fiscale voordelen voor innovatie (o.a. de Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk en de Innovatiebox). Daarnaast zijn er verschillende generieke regelingen – zoals toeslagen voor publiek-private samenwerking, innovatiekrediet, MKB Innovatiestimulering Topsectoren en de vroegefase-financiering – die ook allemaal bijdragen aan de innovatiepositie van halfgeleiderbedrijven. Daarnaast komen bedrijven en kennisinstellingen ook in aanmerking voor sectorale subsidieprogramma's. Ook Invest-NL (via het Deep Tech Fonds), de regionale ontwikkelingsmaatschappijen en NWO investeren in groei en ontwikkeling van het Nederlandse ecosysteem. Hieronder worden enkele van deze programma's en sectorspecifieke beleidstrajecten verder toegelicht.

Het Nederlandse halfgeleiderecosysteem versterken is een uitdaging die de overheid, de bedrijven en de kennisinstellingen gezamenlijk aangaan. Daartoe worden voor verschillende onderdelen van de halfgeleiderwaardeketen ambitieuze nationale **agenda's en roadmaps** ontwikkeld. Zo is in het afgelopen jaar door de ministeries van EZK en BHOS een agenda voor het segment *wafer fab equipment* opgesteld met ASM en ASML, waarin overheid en bedrijven met elkaar afspreken de benodigde stappen te zetten om wereld leidend te blijven in dit deel van de keten. Ook de "*Semiconductor Manufacturing Equipment Roadmap*" van ASML en TNO en de "Nationale chipstrategie: naar een geïntegreerde Nederlandse strategie voor de chipindustrie", getrokken door Brainport, zijn belangrijke initiatieven met en door de sector. In de afgelopen jaren zijn reeds nationale agenda's ontwikkeld voor geïntegreerde fotonica. Voor andere onderdelen van de keten, zoals *chipdesign* en *packaging* zijn verkenningen gestart om ook tot agenda's te komen.

Op nationaal niveau is het **Nationaal Groeifonds** een belangrijk instrument om innovaties op het gebied van de energietransitie, gezondheid en veiligheid te

stimuleren. Het is ook een belangrijk instrument om aan de publiek-private ambitie van 3% R&D uitgaven van het BBP te komen. Toegekende subsidies aan o.a. de Einstein Telescoop, PhotonDelta, QuantumDelta, AINED en NXTGEN Hightech dragen allemaal bij aan de ontwikkeling van de chips van de toekomst. Zo draagt de €450 miljoen uit het Groeifonds aan NXTGEN Hightech bij aan een totale investering van €1 miljard in o.a. duurzame energie, lasercommunicatie en snellere chips, waarbij het consortium leidend kan worden binnen Europa. Ook is een bedrag van €471 miljoen (voorwaardelijk) toegekend aan PhotonDelta om Nederland het epicentrum van de volgende generatie fotonische chips te laten worden. Dit bedrag kent een ophoging tot €1,1 miljard met private bijdragen.

De **Europese Chips Act** is het vlaggenschip van de Europese inzet voor de halfgeleiderindustrie. Op 21 september jl. is deze Europese wetgeving in werking getreden, wat een belangrijke mijlpaal is in de Europese ambities. Doel van de *Chips Act* is het concurrentievermogen en de veerkracht van Europa op het gebied van halfgeleider technologieën en -toepassingen te vergroten en bij te dragen aan de digitale en de groene transitie. Ondersteunend aan deze doelstellingen, heeft de Europese Commissie op 30 november de *Chips Joint Undertaking (JU)* gelanceerd. Dit maakt de weg vrij voor publiek-private investeringen van ca. €11 miljard voor *research & development*, innovatie en toekomstige productiecapaciteiten in Europa. Op basis van de vooraanstaande positie van Nederlandse halfgeleiderbedrijven en kennisinstellingen, heeft Nederland een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van bovengenoemde trajecten.

Met zijn drie pilaren, zet de Chips Act in op brede versterking van de Europese capaciteiten – van innovatie tot productie. Het *Chips for Europe Initiative*, onderdeel van pilaar 1, bestaat uit vijf onderdelen:

- 1) Ontwerpcapaciteit voor geïntegreerde halfgeleider technologie;
- 2) Proeflijnen (*pilot lines*) voor innovatieve productie-, test- en experimenteerfaciliteiten;
- 3) Technische capaciteit om de ontwikkeling van quantumchips te versnellen;
- 4) Een netwerk van kenniscentra voor de ontwikkeling van vaardigheden (*Competence Centers*);
- 5) De activiteiten van het Chipsfonds voor toegang tot kapitaal voor startups, scale-ups en kleine en middelgrote ondernemingen.

Binnen Pilaar 1 richt Nederland zich, naast R&D-ondersteuning, op het opzetten van een Nederlands *Competence Center*, het ondersteunen van een virtueel Europees halfgeleider ontwerpplatform en het koppelen van de Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en Groeifonds-initiatieven aan de op te zetten EU Chips JU proeflijnen. Voor de participatie van Nederlandse partijen binnen de Chips JU is een jaarlijks budget van €35 miljoen beschikbaar. De Europese cofinanciering is eveneens €35 miljoen per jaar, zodat in totaal €70 miljoen per jaar voor de deelname van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen beschikbaar is.

Pilaar 2 omvat een versoepeld staatssteunkader om zo publieke en private investeringen in productiefaciliteiten in de lidstaten te stimuleren. Dit richt zich op

zgn. *first of a kind* capaciteiten voor grootschalige productie, maar ook onder andere het gebied van machinebouw en materialen.

Ons kenmerk
DGBI / 43421416

De laatste pilaar van de Europese Chips Act, Pilaar 3, zet een monitorings- en coördinatiemechanisme op in geval van crisis. Naast de drie pilaren is ook sprake van inzet op internationale samenwerking en het opbouwen van wederkerige halfgeleiderpartnerschappen met gelijkgestemde landen.

Op 8 juni jl. heeft de Europese Commissie goedkeuring gegeven aan projecten van ca. 70 bedrijven uit veertien lidstaten in het kader van het **Important Project of Common European Interest Micro-elektronica & Communicatietechnologie** (IPCEI ME/CT). Een IPCEI³ is een geïntegreerd Europees project dat bestaat uit meerdere nationale projecten van bedrijven en/of onderzoeksinstituten uit diverse EU-lidstaten die complementair zijn, synergie hebben en bijdragen aan strategische Europese doelen. Op 8 november jl. hebben de vier deelnemende halfgeleiderbedrijven in Nederland de beschikkingen ontvangen. Dit betekent dat de gereserveerde kabinetssteun van €220,5 miljoen is toegezegd aan een viertal goedgekeurde innovatieve projecten. Dit bedrag is onderdeel van een totaal van €8,1 miljard aan publieke middelen, waaruit nog eens ca. €13,7 miljard aan private investeringen volgen. De Nederlandse projecten zijn: radar- en 6G-technologie (beide NXP) en het realiseren van de nieuwste machines voor geavanceerde halfgeleiderproductie (individuele projecten van ASML en Nearfield Instruments). Ook dat is een belangrijke stap in de richting van de Europese halfgeleiderambities. De projecten kunnen nu van start gaan. Daarnaast zal in de komende jaren ook veel aandacht worden besteed aan de positionering van de IPCEI ME/CT in het bredere halfgeleiderecosysteem. De Europese Commissie heeft een *taskforce* opgericht, om met een gedetailleerd werkplan hier zorg voor te dragen. Nederland is lid van deze *taskforce* en zal tevens in 2025 gastheer zijn van de derde IPCEI ME/CT *General Assembly*.

XECS is het zesde Eureka cluster op het gebied van micro-elektronica sinds de start in 1989. XECS is een intergouvernementeel programma – dus niet opgezet door de Europese Commissie – waaraan Nederland bijdraagt met een jaarlijks budget van €10 miljoen. In tegenstelling tot de *Chips Joint Undertaking* staat XECS ook open voor niet-Europese Eureka-landen. Projecten vereisen samenwerking tussen bedrijven en/of kennisinstellingen van tenminste twee landen. Projecten kunnen zich richten op nationaal strategische belangen en hoeven niet per definitie een pan-Europees belang te dienen.

Europese programma's als **Eurostars en Horizon Europe** (gemiddeld €13,5 miljoen per jaar) ondersteunen tientallen Nederlandse partijen, met name grotere bedrijven en fotonicabedrijven. Via de eerdere *Key Digital Technologies Joint Undertaking* en nu binnen het *Horizon Europe Cluster 4: Digital, Industry & Space* worden bijvoorbeeld jaarlijks diverse projecten opengesteld voor met name fundamenteel onderzoek op het gebied van halfgeleidertechnologie. Het

³ In het Nederlands 'belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang'.

Nederlandse mkb is sterk vertegenwoordigd in Europese fondsen als EFRO, Interreg en REACT-EU (gemiddeld €6 miljoen per jaar).

Ons kenmerk
DGBI / 43421416

We investeren gezamenlijk in het aantrekken en opleiden van talent vanuit het praktijkonderwijs tot het academisch onderwijs.

Tekort aan **wetenschappelijk en technisch geschoold talent** is wereldwijd een van de grootste uitdagingen voor de halfgeleiderindustrie. Met de stijgende vraag naar chips en toenemende beschermingsmaatregelen om het risico op ongewenste overdracht en diefstal van kennis en technologie te beperken, zal het tekort in de komende jaren enkel toenemen. Hierbij werken we aan oplossingen voor de korte(re) termijn, waarbij het aantrekken van internationaal talent en kennismigranten onontbeerlijk is. Daarnaast moet op de langere termijn meer technisch geschoold personeel worden opgeleid in Nederland. Via verschillende manieren wordt gewerkt aan een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt in de technieksector, om zo het tekort aan technisch personeel terug te dringen. Dit gebeurt onder meer via publiek-private samenwerkingen als het Techniekpact en het actieplan Groene en Digitale Banen.⁴ Daarnaast verwelkomt de overheid ook private initiatieven waarbij bedrijven van primair onderwijs, praktijkonderwijs tot academisch onderwijs, leerlingen en studenten laten kennismaken met het werken in de halfgeleiderindustrie. Het kabinet ondersteunt hierbij ook internationale uitwisseling van talent, onder meer via talentenprogramma's tussen bedrijven en universiteiten in Zuid-Korea en Taiwan. De unieke positie van het Nederlandse halfgeleiderecosysteem moet daarmee ook tot uiting komen in een wereldwijd vooraanstaande positie op het gebied van onderwijs en talentontwikkeling.

We geven de halfgeleiderindustrie de ruimte om te groeien in Nederland.

Net als veel andere sectoren, wordt de halfgeleidersector geconfronteerd met ruimtelijke uitdagingen als netcongestie, beschikbare woningen en mogelijkheden voor fysieke uitbreiding. EZK en de regio's zijn in voortdurende dialoog met individuele bedrijven over deze problematiek. Waar mogelijk zal maatwerk geleverd worden om barrières voor groei weg te nemen.

We zetten in op het voorkomen van ongewenste overdracht en diefstal van kennis en technologie, waar nodig met de mogelijkheid tot maatwerkafspraken voor individuele bedrijven.

Het kabinet voert, zoals onder andere vermeld in het kabinetsfiche over de Europese Economische Veiligheidsstrategie⁵, beleid om nationale veiligheidsrisico's die zich voordoen in het economische domein beheersbaar te houden. Om dit soort risico's te verminderen, beschikt de overheid over een breed scala aan generieke instrumenten, waaronder investeringstoetsing, exportcontrole,

⁴ Kamerstuk 29 544, nr. 1173

⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3761

kennisveiligheidsmaatregelen, strafbaarstelling van spionage en cyberveiligheid. Over het volledige pakket aan instrumenten dat benut kan worden bij het voorkomen van ongewenste overdracht en diefstal van kennis en technologie, dat ook van toepassing is op halfgeleiderkennis- en technologie, is uw Kamer recentelijk geïnformeerd.⁶ Op het gebied van exportcontrole heeft het kabinet op 30 juni jl. een ministeriële regeling gepubliceerd voor de invoering van een vergunningplicht voor de uitvoer van geavanceerde productieapparatuur voor halfgeleiders.⁷ Het kabinet zet zich in voor het streven van de Europese Commissie om te komen tot betere coördinatie en samenhang van economische veiligheidsbeleid op EU-niveau. Daarnaast kijkt de overheid ook met individuele bedrijven of aanvullende maatregelen nodig zijn om hun strategische kennis en technologie te beschermen. Vanwege de grote (potentiële) impact van halfgeleiderstechnologie op de nationale veiligheid, is deze technologie ook als prioritair aangemerkt in de aanbeveling van de Europese Commissie om risicoanalyses uit te voeren op tien kritieke technologieën⁸ en de eerdergenoemde Nationale Technologie Strategie.

We sluiten proactief internationale samenwerkingsverbanden af met bondgenoten en gelijkgezinden om onze relevante positie in de waardeketen te waarborgen.

Als gevolg van de geopolitisering van halfgeleiderstechnologie, zien we dat landen als de VS en China, maar ook Japan en Zuid-Korea groot strategische waarde hechten aan het versterken van hun posities in de wereldwijde waardeketens, vaak gepaard met forse overheidsinvesteringen. Hiermee beogen ze hun eigen halfgeleidersectoren te versterken en afhankelijkheden van derde landen te verminderen. Hierdoor ontstaan zowel (commerciële) kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven als uitdagingen om de markten open en eerlijk te houden. Daarom zet het kabinet proactief in op samenwerkingsverbanden met bondgenoten en gelijkgezinden om in gezamenlijkheid ruimte te geven aan de halfgeleiderketen van de toekomst. Deze voortrekkersrol is passend voor Nederland vanwege zijn voorname positie in de mondiale halfgeleiderketen en het belang van open markten en internationale samenwerking voor het Nederlandse ecosysteem. Nederland richt zich hierbij primair op de versterking van het Europese ecosysteem en de relaties met de Indo-Pacific en de Verenigde Staten. Een sterker Europees narratief over het belang van een sterke halfgeleiderindustrie voor de gehele EU, die voortbouwt op de aanwezige competenties in Europa, is hiervoor van belang. Nederland zal hier, samen met de industrie, de komende tijd het voortouw nemen. Daarnaast is ook scherper in kaart gebracht hoe Nederland de samenwerking met de Indo-Pacific, waar grote delen van de waardeketen gevestigd zijn, strategischer moet inrichten ten behoeve van het realiseren van zijn eigen ambities. Keuzes maken in wat structureel bijdraagt aan een sterk en weerbaar ecosysteem in Nederland is

⁶ Kamerstuk 30 831, nr. 199

⁷ [Staatscourant 2023, 18212 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

⁸ Kamerstuk 22 112, nr. 3826

hiervoor noodzakelijk. Daarnaast blijven we ons ook inzetten met instrumenten voor internationaal ondernemen om het Nederlandse bedrijfsleven een internationaal platform te geven.

Een goed voorbeeld hiervan is de Vlaams-Nederlandse economische missie naar Arizona en San Francisco/*Silicon Valley* op het gebied van halfgeleiderstechnologie van begin december. Een delegatie van meer dan 50 Vlaamse en Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen heeft kennisgemaakt met het ecosysteem in de VS en mogelijkheden verkend voor verbreding en verdieping van de samenwerking met Amerikaanse bedrijven. Tevens werd aangekondigd dat ASM de komende vijf jaar 300 miljoen dollar investeert in een geavanceerde halfgeleiderfabriek in Scottsdale, Arizona.

Aankondiging nieuw overlegplatform met de halfgeleidersector

Ten behoeve van de genoemde beleidstrajecten vindt al veelvuldig overleg plaats met bedrijven en kennisinstellingen uit de halfgeleidersector. Om hier meer coherentie en continuïteit in aan te brengen, richt het kabinet een overlegplatform op (werktitel: *Semiconductor Board NL*). Dit platform zal bestaan uit vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven (combinatie van mkb en grote bedrijven), de kennisinstellingen en de overheid en zal op reguliere basis bijeenkomen. De precieze bezetting zal in de komende periode verder worden bepaald in overleg met vertegenwoordigers uit de private sector. De *Semiconductor Board NL* i.o. zal in het eerste kwartaal van 2024 voor het eerst bijeenkomen. Deze samenstelling maakt het mogelijk prioriteiten, knelpunten en ontwikkelingen vanuit verschillende invalshoeken strategisch te benaderen. Deze publiek-private samenwerking biedt dus de mogelijkheid om met een integrale blik te kijken naar zowel (commerciële) kansen als (geopolitieke) bedreigingen voor de sector, te signaleren wat er op Nederland afkomt en af te stemmen over technologische ontwikkelingen, vooruitlopend op de reguliere beleidscyclus. Ook zal met het platform de eerdergenoemde actieagenda's volgend uit de vijf beleidsprioriteiten worden vormgegeven en de uitvoering ervan gemonitord. En zal tevens input worden opgehaald ten behoeve van de *European Semiconductor Board*, die de Europese Commissie in het leven roept als onderdeel van de Europese *Chips Act*.

Deze nieuwe, publiek-private samenwerking is een onmisbare stap in het realiseren van de ambitie om het marktaandeel van Nederlandse halfgeleiderbedrijven in de komende tien tot vijftien jaar te laten groeien en de hierboven gestelde beleidsprioriteiten te verwezenlijken in geopolitiek zeer uitdagende tijden.

M.A.M. Adriaansens
Minister van Economische Zaken en Klimaat

G.E.W. van Leeuwen
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking